

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет та завдання психології. Етапи становлення психології як науки.	1
2	Загальна характеристика методів психології. Галузі психологічного знання.	1
3	Особистість. Структура і розвиток особистості.	1
4	Діяльність та спілкування. Психологія конфліктів.	1
	Разом	4

Плани семінарських занять

Тема 1. Предмет та завдання психології. Етапи становлення психології як науки.

1. Визначення психології як науки, її основні принципи, завдання та значення.
2. Наукові та життєві психологічні знання.
3. Предмет психології як науки.
4. Етапи становлення психології як науки.
5. Зв'язок психології з іншими науками.

Тема 2. Загальна характеристика методів психології. Галузі психологічного знання.

1. Проблема методу психологічного дослідження.
2. Історія методів дослідження.
3. Спостереження і самоспостереження. Помилки спостереження.
4. Опитування, експеримент та психологічне тестування.
5. Зв'язок методів психології з методами інших наук.
6. Загальні та спеціальні галузі психології.
7. Фундаментальні та прикладні області психології.
8. Стисла характеристика різних психологічних наук.

Тема 3. Особистість. Структура і розвиток особистості.

1. Біологічне і соціальне в структурі особистості.
2. Людина, індивід, особистість, індивідуальність.
3. Структура особистості.
4. Характеристика спрямованості особистості.
5. Формування особистості. Самосвідомість особистості.
6. Поняття та структура «Я-концепції».
7. Основні теорії психології особистості.

Тема 4. Діяльність та спілкування. Психологія конфліктів.

1. Структура індивідуальної діяльності людини.
2. Основні види діяльності. Навички та вміння.
3. Поняття спілкування. Функції спілкування.
4. Принципи ефективного спілкування. Емоційний інтелект.
5. Поняття конфлікту. Структура, етапи, суб'єкти, об'єкт конфлікту.
6. Стратегії вирішення конфліктів.

МАТЕРІАЛИ ДЛЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Запитання для самоконтролю

1. Дайте визначення психології як науки.
2. Поясніть сутність основних принципів психології.
3. У чому полягає завдання психології як науки?
4. У чому полягає значення психології?
5. Поясніть, чим відрізняються наукові психологічні знання від життєвих?
6. Що вивчає психологія?
7. Як змінювався предмет вивчення психології як науки упродовж історії її становлення?
8. З яким роком та якою подією пов'язують становлення психології як самостійної науки?
11. З якими науками пов'язана психологія, поясніть цей зв'язок?
12. Як ви розумієте поняття «галузь психології»?
13. Назвіть галузі психології, дайте їх коротку характеристику.
14. Розкрийте поняття «індивід», «особистість», «індивідуальність» та проаналізуйте відомі вам концепції щодо співвідношення природного (біологічного) та соціального в людині.
15. Охарактеризуйте психологічну структуру особистості.
16. Що ви розумієте під активністю та спрямованістю особистості? Поясніть психологічний механізм активності особистості.
16. Охарактеризуйте типи саморегуляції особистості.
17. Розкрийте сутність розумового, трудового, морального, естетичного й фізичного виховання людини.

18. Назвіть відомі вам теорії особистості та визначте їхні концептуальні засади.
19. Опишіть природу й функції Ід, Его й Суперего – трьох основних особистісних структур. Яким чином взаємодія між цими структурами зумовлює внутрішній конфлікт людини?
20. У чому полягає теорія психосексуального розвитку сформульована З. Фройдом?
21. Які відмінності в поглядах Е. Еріксона, Е. Фромма й К. Хорні щодо питань впливу подій раннього дитинства на формування структури особистості дорослого?
22. Яким чином теорія Е. Еріксона модифікує/розширює психоаналітичний підхід З. Фрейда до особистості?
23. Які психосоціальні стадії та психосоціальні кризи, з погляду Е. Еріксона, охоплює життєвий цикл людини?
24. Який тип батьківських установок у теорії К. Хорні загрожує або підриває потребу дитини в безпеці? Чи вважаєте ви, що більшість сучасних батьків чуйно ставляться до потреби своїх дітей у безпеці?
25. У чому полягає ієрархічна теорія мотивації А. Маслоу? Назвіть причини того, що невелика кількість людей досягає самоактуалізації?

Словник термінів

Галузі психології – сфери науково-психологічних досліджень та практичного застосування психологічних знань, що відносно самостійно розвиваються.

Індивід – людина як одинична природна істота, представник виду Homo Sapiens.

Індивідуальність – це сукупність психічних, фізіологічних і соціальних особливостей конкретної людини з точки зору її унікальності, своєрідності і неповторності.

Особистість – індивід як суб'єкт соціальних стосунків та свідомої діяльності, людина як соціальна істота.

Психіка – це властивість високоорганізованої живої матерії, яка полягає в активному відображенні суб'єктом об'єктивного світу, у побудові суб'єктом картини цього світу і регуляції на цій основі поведінки та діяльності.

Психічні властивості – це найбільш істотні особливості особистості, що забезпечують певний кількісний і якісний рівень діяльності й поведінки людини.

Психічні процеси – первинні регулятори поведінки людини, мають динамічні характеристики: тривалість, стійкість, на їх підґрунті формуються певні стани, знання, уміння й навички людини.

Психічні стани – характеризують стан психіки в цілому; мають свою динаміку: тривалість, стійкість, інтенсивність; впливають на хід і результат психічних процесів і можуть сприяти чи гальмувати діяльність.

Психологія – наука, що вивчає факти, закономірності і механізми психіки.

Суб'єкт діяльності – це індивід як носій свідомості, який володіє здатністю до діяльності.

Активність особистості – здатність людини до свідомої трудової і соціальної діяльності, міра цілеспрямованого, планомірного перетворення нею навколишнього середовища й самої себе на основі засвоєння нею багатств матеріальної і духовної культури.

Аналітична теорія – теорія особистості К. Юнга, в якій надається велике значення внутріособистісним силам особистості і прагненню до самості (індивідуальності) за допомогою процесу індивідуації.

Витіснення – психологічний захист, який проявляється у відстороненні й утриманні поза свідомістю певних психічних змістів і травмуючи моментів.

Гуманістична психологія – психологія, у першу чергу сконцентрована на вивченні здорових і творчих людей. Гуманістичні психологи підкреслюють унікальність людської особистості, пошук цінностей і сенсу існування, а також волю, що виражається в самоврядуванні й самовдосконаленні. Також називається психологією третьої сили.

Заміщення – психологічний захист, який проявляється у зміні об'єкта, на який спрямована дія. Це захист від нестерпної ситуації шляхом переносу реакції з недоступного об'єкта на інший – доступний або заміни неприйнятної дії на прийнятну.

Заперечення – психологічний захист, який виявляється в тому, що людина не помічає неприємних для неї фактів і подій. Це прагнення уникнути нової інформації, що не співпадає з існуючими уявленнями про себе.

Ід – аспект структури особистості, весь зміст якого є успадкованим, даним від народження. Ід чуттєве, ірраціональне й вільне від будь-яких обмежень.

Інстинкт життя – ідея З. Фрейда про те, що люди прагнуть до самозбереження.

Інстинкт смерті – ідея З. Фрейда про те, що людям притаманне прагнення саморуйнування та смерті часто виражається зовні як агресія.

Інтроекція – психологічний захист, який виявляється в тому, що людина наповнює себе цінностями і нормами поведінки іншої людини, і це починає керувати її поведінкою.

Ідентифікація – психологічний захист, який проявляється у злитті з групою, коли людина у висловлюваннях і поведінці ототожнює себе з іншими, використовує займенник «ми» замість «я».

Індивідуальна психологія – теорія особистості А. Адлера, у якій підкреслюється унікальність кожного індивіда й тих процесів, за допомогою яких люди переборюють свої недоліки й прагнуть до досягнення життєвих цілей.

Інтелектуалізація – психологічний захист, який виявляється в здогадуванні суб'єкта про наявність придушених імпульсів, але поведінково вони витісняються.

Конструктивний альтернатив – філософське положення Дж. Келлі про те, що люди здатні до перегляду або зміни своєї інтерпретації подій. Має на увазі також, що на об'єктивну реальність можна подивитися з різних точок зору.

Колективне несвідоме – найглибший рівень особистості, що містить спогади й образи, передані в спадщину від наших предків.

Лібідо – частина психічної енергії, яка шукає задоволення винятково у статевій поведінці (сексуальна енергія).

Мандала – символічне вираження цілісності «Я», самості в теорії К. Юнга.

Несвідоме – аспект психіки, що містить соціально неприйнятні конфлікти й бажання. Останні можуть бути переведені на рівень свідомості завдяки використанню таких методів як вільна асоціація й інтерпретація сновидінь.

Особистісний конструкт – категорія мислення, за допомогою якої людина інтерпретує або тлумачить свій життєвий досвід. Принаймні три елементи необхідні для формування конструкта – два з них повинні сприйматися як схожі, а третій елемент повинен сприйматися як відмінний від цих двох.

Особистість – діяч суспільного розвитку, свідомий індивід, який посідає певне становище в суспільстві та виконує певну громадську роль.

Придушення – психологічний захист, який проявляється в блокуванні неприємної, небажаної інформації, вступає в дію лише тоді, коли небажані дії досягають певної сили.

Проекція – психологічний захист, який виявляється в тому, що людина виокремлює й локалізує в інших якості, почуття, бажання, дії тощо, які сама не визнає і заперечує у собі.

Психоаналіз – теорія особистості – особистісної структури розвитку, динаміки й змін, – створена З. Фройдом. У психоаналізі робиться акцент на роль біологічних і неусвідомлюваних факторів у регуляції поведінки. Також стверджується, що поведінка людини у своїй основі ірраціональна і є результатом взаємодії між Ід, Его й Суперего.

Психодинамічна теорія – теорія або точка зору, що підкреслює неусвідомлювані психічні або емоційні мотиви як основу людського поведінки.

Психосексуальний розвиток – теорія, сформульована

З. Фройдом, що пояснює розвиток особистості мовою змін у біологічному функціонуванні індивіда. Соціальний досвід на кожній стадії залишає свій внесок у вигляді установок, рис особистості й цінностей, набутих на даній стадії.

Психосоціальний мораторій – період пізнього підліткового віку, протягом якого індивіду дається деяка відстрочка в прийнятті ролей і відповідальності дорослого.

Психологічний захист – реакції, які людина використовує не усвідомлено з метою захисту внутрішніх психічних структур, власного «Я» від переживання тривоги, сорому, провини, гніву, а також конфліктів, фрустрацій та інших особистісно небезпечних ситуацій.

Реактивне утворення – це психологічна настанова або звичка, які є діаметрально протилежними витісненим бажанням, реакцію на них у вигляді інверсії бажання, тобто виявляється в тому, що людина діє в протилежність тому, чого хоче.

Раціоналізація – псевдовиправдовування власної поведінки; психологічний захист, який пов'язаний із усвідомленням і використанням у мисленні лише тієї частини інформації, завдячуючи якій власна поведінка постає як добре контрольована і така, що не суперечить об'єктивним обставинам.

Регресія – психологічний захист, який виявляється в тому, що людина поведінково «повертається» на більш ранні стадії психосексуального розвитку.

Сублімація – це психологічний захист шляхом переведення сексуальної або агресивної енергії людини, надлишкової з точки зору особистісних або соціальних

норм в інше русло, прийнятне для суспільства, – творчість. Це – суттєва трансформація первинного потягу.

Самість – архетип у теорії К. Юнга, що стає центром структури особистості, коли всі протидіючі сили усередині особистості інтегруються в процесі індивідуації.

Спрямованість – система спонукань, що визначає вибірковість ставлень та активності особистості.

Самоактуалізація – прагнення людини до найвищої реалізації свого потенціалу.

Теми рефератів

1. Історія становлення предмету психології як науки.
2. Розвиток філософсько-психологічної думки в античні часи.
3. Розвиток психології у межах філософії.
4. Вплив природознавства на становлення психології як самостійної науки у кінці XIX ст.
5. Становлення галузей психології у XIX ст.
6. Основні напрямки сучасної психології.
7. Галузі сучасної психології.
8. Напрями психології у XX ст.
9. Методи сучасної психології.
10. Місце психології в системі наукового знання.
11. Особистість та індивідуальність: основні параметри індивідуальних відмінностей людини.
12. Людина як суб'єкт і об'єкт культури.
13. Роль біологічного й соціального в онтогенезі психіки людини і формування її особистості.
14. Структура і розвиток особистості.
15. Вплив подій раннього дитинства на формування структури особистості дорослого в концепціях Е. Еріксона і Е. Фромма.
16. Вплив подій раннього дитинства на формування структури особистості дорослого в концепції К. Хорні.
17. Вплив подій раннього дитинства на формування структури особистості дорослого в концепції З. Фрейда.
18. Захисні механізми особистості.
19. Відмінність наукових поглядів на природу людини А. Маслоу та З. Фрейда.
20. Самоактуалізація особистості як прагнення.
21. Основні етапи в історії психології.
22. Психологія: історія розвитку, теорія, методи, школи.
23. Біхевіоризм: історія розвитку, теорія, методи, школи.
24. Гуманістична психологія: історія розвитку, теорія, методи, школи.
25. Конституціональна типологія темпераменту Кречмера і Шелдона.

26. Характеристика психологічних типів по К.Юнгу і діагностика їх по зовнішності.
27. Особливості типології характеру людини по В.Райху.
28. Значення кольору у психологічній діагностиці.
29. Мова жестів і рухів тіла.
30. Характеристика невербального спілкування.
31. Графологія: читання характеру по почерку.
32. Зв'язок психології та літератури.
33. Поняття про творчість. Творчість, як розв'язування творчих задач.
34. Загальне поняття про мову та мовлення. Функції мови.
35. Візуальна психодіагностика як наука.
36. Методи візуальної психодіагностики.
37. Мова невербальних комунікацій.

Список літератури

1. Волошина В.В., Долинська Л.В., Савицька С.О., Темрук О.В. Загальна психологія: Практикум: Навч. посібник. – К.: Каравела, 2005. - 280 с.
 2. Сапогова Е.Е. Задачи по общей психологии: Учебное пособие для вузов. – М.: Аспект Пресс, 2001. - 447 с.
- Список рекомендованої літератури
1. Введение в психологию / Под ред. А.В. Петровского. – М.: Академия, 1996. - 496 с.
 2. Загальна психологія: Підруч. для студ. вищ. навч. закладів / С.Д. Максименко, В.О. Зайчук, В.В. Клименко, В.О. Соловієнко. За заг. ред. С.Д. Максименка. – К.: Форум, 2000. - 543 с.
 3. Корольчук М.С., Криворучко П.П. Історія психології: Навч. посібник – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2004. - 248 с.
 4. Маклаков А.Г. Общая психология: Учебник для вузов. – СПб.: Питер, 2005. - 583 с.
 5. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: Навч. посібник. – К.: Вища школа, 2000. - 479 с.
 6. Немов Р.С. Психология: Учебник: В 3-х кн. – Кн. 1: Общие основы психологии. – М.: Владос, 2001. - 688 с.
 7. Общая психология. Курс лекций / Сост. Е.И. Рогов. – М.: ВЛАДОС, 1995. – С. 81–86.
 8. Психологія: Навч. посіб. / О.В. Винославська, О.А. Брусенко. – К.: ІНКОС, 2005. - 352 с.
 9. Психологія / Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук. – К.: Либідь, 2003. - 560 с.
 10. Психология и педагогика. Учеб. пособие / Под ред. К.А. Абульхановой, Н.Н. Васильевой, Л.Г. Лаптева,

- В.А. Слостенина. – М.: Совершенство, 1998. - 320 с.
11. Саблин В.С., Слаквa С.П. Психология человека. – М.: Экзамен, 2004. - 352 с.
12. Степанов О.М., Фіцула М.М. Основи психології і педагогіки: Посібник. – К.: Академвидав, 2003. - 504 с.
13. Узнадзе Д.Н. Общая психология. – М.: Смысл, СПб.: Питер, 2004. - 413 с.
14. Цимбалюк І.М., Яницька О.Ю. Загальна психологія. – К.: ВД Професіонал, 2004. - 304 с.

Самостійна робота

№ з/п Теми	Назва теми	Кількість годин
	Тема 1. Предмет та завдання психології.	2
	Тема 2 . Явища, що вивчає сучасна психологія.	2
	Тема 3. Етапи становлення психології як науки.	2
	Тема 5. Галузі психологічного знання.	2
	Тема 6. Основні напрямки психології	2
	Тема 7. Поняття психіки	2
	Тема 9. Темперамент.	2
	Тема 10. Характер.	2
	Тема 11.Здібності.	2
	Тема 12. Психічні процеси.	2
	Тема 13. Мислення та інтелект.	2
	Тема 14. Емоційно-вольова сфера.	2
	Тема 15. Діяльність та вміння.	2
	Тема 17. Психологія конфліктів.	2
	Тема 18. Стрес та його профілактика.	2
	Тема 19. Психологічне здоров'я.	2
	Тема 20. Емоційний інтелект.	4
	Тема 21. Візуальна психодіагностика.	4
	Тема 22. Психологія та література.	4
РАЗОМ		42

Завдання 1.

Прокоментуйте наступні судження про психологію. Оберіть найбільш правильні і повні.

1. Психологія – наука, яка займається вивченням переживань і психічних станів, що встановлюються позачуттєвим шляхом, інтроспективно.
2. Психологія вивчає процеси активного відображення людиною і тваринами об'єктивної реальності у формі відчуттів, сприймань, понять, почуттів та інших явищ психіки.
3. Психологія – наука про закономірності, механізми і факти психічного життя людини і тварин.
4. Психологія – галузь біологічної науки, яка займається функціонуванням нервових процесів мозку.
5. Психологія – наука про феноменальні (безтілесні) сутності, які утворюють зміст окремого «Я» (тобто свідомість індивіда).

Завдання 2.

Вставте пропущені слова у наступні твердження.

1. До основних методів відносять метод... і метод..., до допоміжних – усі решту.
2. Метод ... – метод вивчення властивостей і законів свідомості з допомогою рефлексивного спостереження.
3. Метод... був викликаний до життя практичними потребами вивчення психіки дітей, душевнохворих і т. д.
4. При спостереженні у природних умовах складно дати... спостережуваного явища із врахуванням. ...обставин.

Завдання 3.

Які з перелічених тверджень правильні, які неправильні?

1. Інтроспекція є основним методом психології.
2. Становлення психології як науки було пов'язане із застосуванням у ній загальнонаукових методів дослідження.
3. Методологічні принципи – це конкретне втілення методів у відповідності з метою дослідження.
4. Головне у методиці спостереження – записувати свої враження про те, що відбувається.
5. Специфіка методів психології пов'язана з особливостями спостерігача (вибірковість сприймання, установки, проекція «Я» на спостережувану поведінку).
6. Важливою ознакою експерименту є постановка мети, що конкретизує гіпотезу дослідження.
7. Головним недоліком експерименту є те, що дослідник не може за бажанням викликати якийсь психічний процес чи властивість.

Тестові завдання для перевірки знань

1. Людина як одинична природна істота позначається поняттям:

- а) суб'єкт діяльності;

- б) індивід;
- в) індивідуальність;
- г) особистість.

2. Яка з наведених характеристик не відповідає науковому психологічному знанню:

- а) знання конкретні;
- б) знання раціональні і усвідомлені;
- в) знання накопичуються і передаються;
- г) джерело знань – експеримент?

3. Предметом психології нині є:

- а) душа;
- б) психічні явища;
- в) свідомість;
- г) поведінка.

4. До пізнавальних психічних процесів належить:

- а) піднесення;
- б) воля;
- в) відчуття;
- г) емоції.

5. До психічних станів належить:

- а) піднесення, страх, відчуття;
- б) спрямованість, стрес, бадьорість;
- в) боротьба мотивів, піднесення, пригнічення;
- г) піднесення, стрес, релаксація.

6. До психічних властивостей належать:

- а) спрямованість, темперамент, характер;
- б) здібності, характер, воля;
- в) характер, темперамент, пригніченість;
- г) здібності, темперамент, уява.

7. Про який метод ідеться: базується на створенні штучної ситуації, у якій досліджувана властивість виокремлюється, проявляється та оцінюється найкраще:

- а) опитування;
- б) спостереження;
- в) експеримент;
- г) природний експеримент?

8. Зв'язок психології з педагогікою можна пояснити таким чином:

- а) виховання і навчання не може не враховувати психологічних особливостей особистості;
- б) на початку ХХ ст. існувала комплексна наука – педологія;
- в) психологія вивчає особливості навчальної діяльності дітей;
- г) і 1, і 2, і 3.

9. Прикладні галузі психології поділяються на такі види:

- а) фундаментальні й первинні;
- б) фундаментальні й синтетичні;

- в) первинні й синтетичні;
- г) фундаментальні й прикладні.

10. Галузь психології, що вивчає психологічні проблеми навчання і виховання, називається:

- а) педагогічна психологія;
- б) психологія мистецтва;
- в) порівняльна психологія;
- г) загальна психологія.

11. Уперше експериментальна психологічна лабораторія була відкрита:

- а) У. Джемсом;
- б) Е. Еббінгаузом;
- в) В. Вундтом;
- г) Х. Вольфом.

12. Гуманістична психологія – це напрям психології, предметом дослідження якого є:

- а) поведінка;
- б) свідомість;
- в) несвідоме у психіці людини;
- г) особистість з її прагненням до самоактуалізації.

13. Вивчення поведінки як сукупності зовнішніх реакцій організму на стимули, що впливають на нього, є предметом:

- а) гуманістичної психології;
- б) психоаналізу;
- в) біхевіоризму;
- г) гештальт-психології.

14. Галузь психології, яка досліджує психічні явища у процесі взаємодії людей у великих та малих соціальних групах, має назву :

- а) соціальна психологія;
- б) вікова психологія;
- в) педагогічна психологія;
- г) загальна психологія.

15. Галузь психології, яка вивчає особливості розвитку людей з вадами слуху, називається:

- а) патопсихологія;
- б) сурдопсихологія;
- в) тифлопсихологія;
- г) клінічна психологія.

16. Галузь психології, яка досліджує психологічні особливості правопорушника та мотиви правопорушень, називається:

- а) пенітенціарна психологія;
- б) педагогічна психологія;
- в) кримінальна психологія;
- г) соціальна психологія.

17. Галузь психології, яка вивчає закономірності розладу психіки, називається:

- а) патопсихологія;
- б) вікова психологія;
- в) спеціальна психологія;
- г) психологія розвитку.

18. Галузь психології, яка вивчає психологічні особливості діяльності у системі виконання покарання, а також питання ресоціалізації засуджених, називається:

- а) педагогічна психологія;
- б) кримінальна психологія;
- в) судова психологія;
- г) пенітенціарна психологія.

19. Галузь психології, яка досліджує фактори виникнення й розв'язання проблем взаємозв'язку між людиною і природою, називається:

- а) екологічна психологія;
- б) медична психологія;
- в) загальна психологія;
- г) юридична психологія.

20. Галузь психології, яка досліджує онтогенез психічних властивостей особистості на різних вікових етапах, називається:

- а) загальна психологія;
- б) педагогічна психологія;
- в) вікова психологія;
- г) соціальна психологія.

21. Галузь психології, що вивчає психіку у філогенезі та онтогенезі, називається:

- а) педагогічна психологія;
- б) вікова психологія;
- в) генетична психологія;
- г) психогігієна.

22. Галузь психології, предметом вивчення якої є особливості циркулювання інформації у системі «людина-машина», називається:

- а) інженерна психологія;
- б) загальна психологія;
- в) космічна психологія;
- г) психологія спорту.

23. Галузь психології, що вивчає відмінності як між індивідами, так і між групами, а також причини й наслідки цих відмінностей, називається:

- а) педагогічна психологія;
- б) вікова психологія;
- в) диференціальна психологія;
- г) соціальна психологія.

24. Загальні закони, закономірності та механізми психіки людини вивчає:

- а) загальна психологія;
- б) інженерна психологія;

- в) вікова психологія;
- г) педагогічна психологія.

25. Особливості онтогенетичного розвитку психіки вивчає:

- а) загальна психологія;
- б) медична психологія;
- в) вікова психологія;
- г) соціальна психологія.

26. Соціально-психологічні прояви особистості, її взаємини з іншими людьми вивчає:

- а) загальна психологія;
- б) диференціальна психологія;
- в) педагогічна психологія;
- г) соціальна психологія.

27. Галузь психології, яка вивчає фізіологічні механізми психіки, називається:

- а) психологія особистості;
- б) психофізіологія;
- в) генетична психологія;
- г) психогігієна.

28. Галузь психології, що досліджує психічні властивості людини як соціальної істоти, особливості їх формування, розвитку, називається:

- а) психологія особистості;
- б) психофізіологія;
- в) загальна психологія;
- г) вікова психологія.

29. Метод збору фактів у спеціально створених умовах, які забезпечують активний прояв досліджуваних психічних явищ у процесі їх активного формування, називається:

- а) констатувальний експеримент;
- б) формувальний експеримент;
- в) включене спостереження;
- г) аналіз продуктів діяльності.

30. Метод збору інформації у спеціально створених умовах, що забезпечують активний прояв психічних явищ, які вивчаються, називається:

- а) бесіда;
- б) спостереження;
- в) експеримент;
- г) анкетування.

31. Метод оцінки міжособистісних емоційних зв'язків у групі, носить назву:

- а) соціометрія;
- б) спостереження;
- в) експеримент;
- г) анкетування.

32. Спостереження, у якому дослідник включається в групу досліджуваних або вивчає необхідні психічні явища на собі, називається:

- а) включене;
- б) невключене;
- в) приховане;
- г) відкрите.

33. Метод, що використовується для виявлення мотивів міжособистісних виборів у групі, називається:

- а) соціометрія;
- б) генетичний;
- в) біографічний;
- г) референтомерія.

34. Запитання анкети, які передбачають вибір досліджуваним однієї відповіді з кількох запропонованих, називається:

- а) відкриті;
- б) закриті;
- в) напіввідкриті;
- г) непрямі.

35. Метод, що полягає у багаторазовому обстеженні одних і тих же осіб протягом тривалого часу, називається:

- а) лонгітюдний;
- б) порівняльний;
- в) біографічний;
- г) генетичний.

36. Метод, що полягає у вивченні архівних матеріалів, щоденників, листів, малюнків, називається:

- а) біографічний;
- б) аналіз продуктів діяльності;
- в) спостереження;
- г) експеримент.

37. Для здобуття інформації про біографічні дані людини застосовують метод:

- а) соціометрії;
- б) експерименту;
- в) анкетування;
- г) тестів.

38. Вид експерименту, що застосовується для вивчення наявних психологічних якостей людини, називається:

- а) природний експеримент;
- б) лабораторний експеримент;
- в) констатувальний експеримент;
- г) формувальний експеримент.

39. Метод, з допомогою якого вивчають особливості когнітивної сфери людини, називається:

- а) тестування;
- б) анкетування;
- в) бесіда;

г) інтерв'ю.

40. Спостереження, за якого досліджувані знають, що за ними спостерігають, називається:

- а) відкрите;
- б) приховане;
- в) включене;
- г) невключене.

41. Інтроекцією називають метод:

- а) спостереження;
- б) експерименту;
- в) самоспостереження;
- г) бесіди.

42. Спостереження, що відбувається у природних для досліджуваних умовах, називається:

- а) лабораторним;
- б) польовим;
- в) відкритим;
- г) прихованим.

43. До якої групи методів відносять: малюнкові методики, методики «незавершені речення»?

- а) об'єктивні;
- б) суб'єктивні;
- в) проєктивні;
- г) описові.

44. Метод цілеспрямованого впливу на обстежуваного з метою формування у нього певних якостей, називається:

- а) констатувальний експеримент;
- б) формувальний експеримент;
- в) природний експеримент;
- г) лабораторний експеримент.

45. Для отримання достовірної інформації про певного досліджуваного чи про певне психічне явище необхідно застосовувати:

- а) лише один метод;
- б) два методи;
- в) кілька методів;
- г) не менше десяти методів.

46. До стандартизованих психологічних методик відносять:

- а) тести, опитувальники;
- б) бесіду, анкетування;
- в) інтерв'ю, бесіду;
- г) спостереження, бесіду.

47. З допомогою малюнкових методик можна вивчати:

- а) психічні процеси людини;
- б) психічний стан людини;

- в) особливості особистості в цілому;
- г) темперамент людини.

48. Для вивчення мало усвідомлюваних психічних явищ застосовують:

- а) тести;
- б) опитувальники;
- в) проєктивні методики;
- г) спостереження.

49. Метод, який полягає у розвитку певних психічних функцій, називається:

- а) тестування;
- б) тренінг;
- в) анкетування;
- г) самопостереження.

50. Становлення психології як самостійної науки відбулось:

- а) у XVII столітті;
- б) у XVIII столітті;
- в) у XIX столітті;
- г) у XX столітті.

Тестові завдання для перевірки знань

1. Продукт соціально-історичного розвитку, свідомий суб'єкт, що посідає певне становище в суспільстві та виконує певну соціальну роль, – це:

- а) індивід;
- б) особистість;
- в) індивідуальність;
- г) протагоніст.

2. Неповторне поєднання психологічних особливостей людини, яке складають її своєрідність, відмінність від інших людей, характеризує людину як:

- а) особистість;
- б) індивіда;
- в) індивідуальність;
- г) суб'єкта.

3. Окрема жива істота, представник людського роду, – це:

- а) індивід;
- б) індивідуальність;
- в) суб'єкт;
- г) особистість.

4. Конкретний людський індивід з індивідуально виявленими своєрідними розумовими, емоційними, вольовими та фізичними властивостями; соціальна істота, суб'єкт пізнання, активний діяч суспільного розвитку, – це:

- а) індивідуальність;
- б) суб'єкт;
- в) особистість;
- г) індивід.

5. Поняття, яке поєднує в єдине ціле біологічне начало та соціальну сутність людини, – це:

- а) особистість;
- б) суб'єкт діяльності;
- в) індивідуальність;
- г) індивід.

6. Кого із зазначених нижче можна назвати особистістю:

- а) злочинця;
- б) немовля;
- в) розумово відсталу людину;
- г) людину-«Манглі».

7. Оптимістичний погляд на природу людини, віра в можливість розквіту кожної особистості, за умови надання їй можливості обирати свою долю і спрямовувати її, характерні для:

- а) психоаналізу;
- б) гуманістичної психології;
- в) біхевіоризму;
- г) гештальт-психології.

8. Словесно зафіксоване й відносно узгоджене уявлення людини про себе, – це:

- а) самооцінка;
- б) «Я»-концепція;
- в) «Я»-ідеальне;
- г) «Я»-професійне.

9. Найменш широким за змістом є поняття:

- а) суб'єкт діяльності;
- б) особистість;
- в) індивід;
- г) індивідуальність.

10. Вищий етап онтогенетичного розвитку людини в суспільстві – це:

- а) суб'єкт діяльності;
- б) особистість;
- в) індивід;
- г) індивідуальність.

11. Представникам якої концепції розвитку особистості належить твердження, що соціально-психічні якості людини детерміновані біологічними факторами і їх розвиток не залежить від соціального впливу, а відтак і процесу виховання:

- а) біологізаторської;
- б) перформізму;
- в) соціобіологізму;

г) генетико-соціальної?

12. Представникам якої концепції розвитку особистості належить твердження, що духовні якості людини, закладені в зародковій речовині, передаються спадково, а тому фізичний та психічний розвиток людини є проявом кількісного зростання спадкових задатків:

а) біологізаторської;

б) перформізму;

в) соціобіологізму;

г) генетико-соціальної?

13. Представники якої концепції розвитку особистості перебільшують ролі біологічних чинників стосовно соціальних та культурних:

а) біологізаторської;

б) перформізму;

в) соціобіологізму;

г) генетико-соціальної?

14. Представникам якої концепції розвитку людини належить думка про однакову роль як біологічних, так і соціальних факторів у становленні особистості:

а) біологізаторської;

б) перформізму;

в) соціобіологізму;

г) генетико-соціальної?

15. Представники якої концепції розвитку людини заперечували вплив біологічних факторів, надаючи перевагу соціальним: душа новонародженої дитини подібна до чистої дошки і формується лише під впливом середовища й виховання:

а) соціологічної;

б) перформізму;

в) соціобіологізму;

г) генетико-соціальної?

16. Які учені є прихильниками твердження, що природа людини не біосоціальна, а більш специфічна: поняття «Людина» співвідноситься із поняттям «культура», де біологічне і соціальне знаходяться в перетвореному (соціалізованому, окультуреному) вигляді:

а) Л. Губерському, В. Андрущенко, М. Михальченко;

б) Ж. Моно, Т. Добжанському, Е. Майру;

в) Р. Декарту, Ж. Ламетрі, І. Канту;

г) Р. Тріверсту, Е. Фромму, Б. Скіннеру?

17. Згідно з підходом А. Петровського, внутрішньоіндивідуальна (інтеріндивідуальна) підсистема структури особистості включає в себе такі компоненти:

а) темперамент, характер, здібності людини та всі характеристики її індивідуальності;

б) підсистему, яка виявляється у спілкуванні з іншими людьми і в якій особистісне виступає як прояв групових взаємовідносин, а групове – у конкретній формі проявів особистості;

- в) вимір особистості через «внески», які вона робить для інших людей;
- г) Ід, Его, Суперего.

18. Згідно з підходом А. Петровського, інтраіндивідуальна підсистема структури особистості включає в себе такі компоненти:

- а) темперамент, характер, здібності людини та всі характеристики її індивідуальності;
- б) підсистему, яка виявляється у спілкуванні з іншими людьми і в якій особистісне виступає як прояв групових взаємовідносин, а групове – у конкретній формі проявів особистості;
- в) вимір особистості через «внески», які вона робить для інших людей;
- г) Ід, Его, Суперего.

19. Згідно з підходом А. Петровського надіндивідуальна (метаіндивідуальна) підсистема структури особистості включає в себе такі компоненти:

- а) темперамент, характер, здібності людини та всі характеристики її індивідуальності;
- б) підсистему, яка виявляється у спілкуванні з іншими людьми і в якій особистісне виступає як прояв групових взаємовідносин, а групове – у конкретній формі проявів особистості;
- в) вимір особистості через «внески», які вона робить для інших людей;
- г) Ід, Его, Суперего.

20. Система спонукань, що визначає вибірковість ставлень та активність особистості, - це:

- а) вольова комунікативність;
- б) сенситивність;
- в) спрямованість;
- г) інтерактивність.

21. Основними проявами спрямованості є:

- а) темперамент, характер, здібності;
- б) потреби, мотиви, ціннісні орієнтації, рівень домагань;
- в) відчуття, сприймання, пам'ять, мислення;
- г) воля, емоції, почуття.

22. Саморегуляцію розрізняють за типами:

- а) діяльнісний, операційний, когнітивний, процесуальний;
- б) гіпертимний, демонстративний, педантичний, збудливий;
- в) морально-вольовий, аморально-вольовий, абулічний, імпульсивний;
- г) генетичний, структурно-функціональний, динамічний, когнітивний.

23. Якому типу саморегуляції належить така характеристика: позитивний тип, здатний на пориви та значні звершення. Така людина здатна домогтися соціально й особистісно значущих цілей попри будь-які труднощі, її здібності використовуються на повну силу і завдяки цьому розвиваються:

- а) морально-вольовому;
- б) аморально-вольовому;
- в) абулічному;
- г) імпульсивному?

24. Якому типу саморегуляції належить така характеристика: асоціальний тип, цілісний у своїй аморальності, розумний у визначенні способів досягнення намірів:

- а) морально-вольовому;
- б) аморально-вольовому;
- в) абулічному;
- г) імпульсивному?

25. Якому типу саморегуляції належить така характеристика: людина пасивна й байдужа до всього, легко піддається навіюванню, залишаючись бездіяльною:

- а) морально-вольовому;
- б) аморально-вольовому;
- в) абулічному;
- г) імпульсивному?

26. Якому типу саморегуляції належить така характеристика: люди від природи обдаровані, але їхні здібності не розвиваються і не використовуються через пасивність, не можуть змусити себе працювати, долати труднощі, боротися з перепонами, домагатися реалізації поставленої мети:

- а) інертному;
- б) аморально-вольовому;
- в) абулічному;
- г) імпульсивному?

27. Якому типу саморегуляції належить така характеристика: у людини багато сильних бажань, захоплень, але вона діє нерозважно через недосконалість механізму зіставлення спонукань із реальною ситуацією та особистими переконаннями:

- а) інертному;
- б) аморально-вольовому;
- в) абулічному;
- г) імпульсивному?

28. Якому елементу структурної моделі особистості (З. Фройд) притаманна така характеристика: функціонує виключно у несвідомому та тісно пов'язане із примітивними, інстинктивними аспектами особистості; не знає законів і правил, вільне від будь-яких обмежень, сповідує «принцип задоволення»:

- а) Суперего;
- б) Ід;
- в) Его;
- г) Мандала?

29. Якому елементу структурної моделі особистості (З. Фройд) притаманна така характеристика: відповідає за прийняття рішення та задовольняє бажання у відповідності з обмеженнями, які існують у зовнішньому світі, підкорюється «принципу реальності», забезпечує самозбереження організму:

- а) Суперего;
- б) Ід;

- в) Еґо;
- г) мандала?

30. Теорія, яка підкреслює неусвідомлювані психічні або емоційні мотиви як основу людської поведінки:

- а) гуманістична;
- б) процесуальна теорія;
- в) психодинамічна;
- г) прагматична.

31. Ідея З. Фройда про те, що людям притаманне прагнення саморуйнування та смерті, яке виражається через агресію:

- а) принцип задоволення;
- б) самість;
- в) лібідо;
- г) Танатос.

32. Особлива регуляторна система, яка використовується особистістю для переборення психологічного дискомфорту, переживань, які загрожують їй, називається:

- а) психологічний захист;
- б) рівень домагань;
- в) мотивація;
- г) перцепція.

33. Псевдовиправдовування власних вчинків і поведінки називається:

- а) проекцією;
- б) раціоналізацією;
- в) сублімацією;
- г) витісненням.

34. Захисний механізм, який полягає в тому, що людина не помічає неприємних для неї фактів і подій, називається:

- а) сублімацією;
- б) витісненням;
- в) запереченням;
- г) раціоналізацією.

35. Захисний механізм, який полягає у спрямуванні негативної енергії у позитивне русло, називається:

- а) раціоналізацією;
- б) сублімацією;
- в) витісненням;
- г) проекцією.

36. Захисний механізм, що проявляється в позбавленні індивіда від загрозливих переживань, викликаних оточенням, шляхом відгородження від їхнього існування:

- а) сублімація;
- б) проекція;
- в) заміщення;
- г) заперечення.

37. Приписування іншим людям власних намірів чи бажань називається:

- а) витісненням;
- б) проекцією;
- в) раціоналізацією;
- г) сублімацією.

38. Термін, уведений З. Фройдом для пояснення ідеального психічного здоров'я. Такий тип характеру зустрічається в індивіда (який володіє нормальною сексуальністю) здатного до інтимних стосунків з іншими та робить свій внесок у суспільство завдяки продуктивній праці:

- а) фалічний характер;
- б) анальний характер;
- в) генітальний характер;
- г) оральний характер.

39. Хто із вчених звернув увагу на порядок народження дитини в сім'ї (первісток, єдина дитина, середня дитина, остання дитина) як основну детермінанту її установок, що визначають стиль життя особистості:

- а) А. Адлер;
- б) З. Фройд;
- в) К. Хорні;
- г) Е. Еріксон?

40. Теорія особистості К. Юнга, за якою особливого значення набувають внутріособистісні сили особистості й прагненню до самості (індивідуальності) за допомогою процесу індивідуації:

- а) біологічна;
- б) аналітична;
- в) психоаналіз;
- г) когнітивна.

41. Якому вченому належить думка про типи особистісної орієнтації: екстраверсії і інтроверсії:

- а) Е. Еріксону;
- б) К. Хорні;
- в) З. Фройд;
- г) К. Юнгу.

42. Найглибший рівень особистості, що містить спогади й образи, передані в спадок від наших предків (К. Юнг):

- а) самість;
- б) Ід;
- в) мандала;
- г) Суперего.

43. Розвиток у напрямку самореалізації за допомогою інтегрування різних елементів особистості К. Юнг називає терміном:

- а) індивідуація;
- б) мандала;
- в) антагонізм;
- г) персервація.

44. Архетип у теорії К. Юнга, що стає центром структури особистості, коли всі суперечливі сили усередині особистості інтегруються в процесі індивідуації, що допомагає індивіду досягти самореалізації:

- а) самість;
- б) самоактуалізація;
- в) контент-аналіз;
- г) патерн.

45. Хто із вчених стверджував, що згідно епігенетичному принципу людина у своєму розвитку проходить через незмінну послідовність універсальних для людства стадій. Кожна стадія супроводжується кризою, обумовленою біологічним дозріванням і соціальними вимогами:

- а) А. Адлер;
- б) К. Роджерс;
- в) Е. Еріксон;
- г) Дж. Роттер.

46. Сформульована Е. Фроммом теорія особистості, у якій підкреслюється роль соціологічних, політичних, економічних, релігійних і антропологічних факторів у розвитку й формуванні характеру індивіда:

- а) гуманістичний психоаналіз;
- б) соціально-когнітивна теорія;
- в) феноменологія;
- г) біхевіоральна теорія.

47. У теорії К. Хорні – всепоглинаюче почуття самотності й ізоляції у ворожому світі:

- а) базальна довіра;
- б) базальна ворожість;
- в) базальна тривога;
- г) базальна заздрість.

48. Філософське положення Дж. Келлі про те, що люди здатні до перегляду або зміни своєї інтерпретації подій відноситься до:

- а) конструктивного альтернативізму;
- б) когнітивної теорії;
- в) концепції соціального наочіння;
- г) теорії гуманізму.

49. Теорія особистості, що надає особливого значення процесам мислення, усвідомлення, судження в розумінні поведінки людини:

- а) диспозиційна;
- б) психодинамічна;
- в) когнітивна;
- г) гуманістична.

50. Прагнення особистості до найвищої реалізації свого потенціалу – це:

- а) інверсія;
- б) самоактуалізація;
- в) інгібіція;
- г) конгеніальність.

